

NS wandeling Fort Rammekens

In de loop van de jaren zijn er NS-wandeltochten bijgekomen, maar ook (geruisloos) verdwenen. Een regelmaat die niet altijd afgedwongen werd door de asfaltering van het landschap. De afgedankte wandelingen zijn vaak nog prima te lopen. Ze hebben dan ook een plek gevonden op Wandelzoekpagina.

De routebeschrijving is niet altijd meer kloppend: de markering wordt niet meer onderhouden en herkenbare punten zijn wellicht verdwenen. Ook de informatie over bus en trein, openingstijden van horeca en adressen van organisaties kloppen wellicht niet meer. De beschrijving is namelijk letterlijk overgenomen.

Wandelzoekpagina, Wandelnet noch NS zijn verantwoordelijk voor de juistheid van de routebeschrijving.

Veel wandelplezier.

Inleiding

Het Wandelplatform-LAW heeft in samenwerking met de Nederlandse Spoorwegen een serie wandelingen van station naar station samengesteld. Deze NS-wandeltochten volgen merendeels een gedeelte van een Lange-Afstand-Wandelpad (LAW).

De wandeling Fort Rammekens loopt niet samen met een LAW, maar is het zuidelijke deel van een langere route van 29 km die de Stichting Voetpaden Walcheren ontwikkeld heeft (zie ook pagina 12 en 13). Deze route biedt u gelegenheid tot kennismaking met een uniek stukje Zeeland. Onze wandeling begint op station Vlissingen, eindigt op station Arnemuiden en is 15 km lang. U wandelt over de huidige en voormalige zeedijken langs de oostelijke zijde van het eiland. De verschillen tussen nieuw en oud land zijn onderweg goed te zien. Vanaf station Vlissingen gaat de route eerst om het wat desolate havengebied heen. Al snel ruikt u de zilte zeelucht en heeft u een prachtig uitzicht op zeeschepen en loodsbootjes. Fort Rammekens (1547) ligt op een strategische plaats aan de kust en is een van de best bewaarde zeeforten. Na het fort loopt u over grasdijken met weids uitzicht over de polders en via het pittoreske haventje van Nieuwland richting Arnemuiden.

Routebeschrijving

De beschrijving van de wandeling is in kleinere stukken opgesplitst. Deze stukjes worden met geel-witte blokjes aangegeven. Tussen de routebeschrijving door vindt u achtergrondinformatie over bezienswaardigheden, natuur en landschap. Deze informatie is rood gedrukt en wordt met nummers aangeduid. De nummers in de tekst vindt u terug op het kaartje.

Markering van de route

Deze route is gemarkeerd met wit-gele tekens. U treft de markeringen aan op hekwerken, verkeersborden en paaltjes. Er is met name op die punten gemarkeerd waar twijfel over de juiste route zou kunnen ontstaan. Waar routebeschrijving en markering verschillen, blijft u de markering volgen. Tussentijdse veranderingen in het terrein worden op deze manier ondervangen.

De markering is op de volgende wijze aangebracht:

De route

Verkeerde richting

De markering van de route wordt onderhouden door vrijwilligers van de stichting Voetpaden Walcheren.

Horeca onderweg

Op het station van Vlissingen een brasserie (vanaf 7 september winterregeling: op maandag gesloten; overigens geopend van 11.30 tot 20.00 uur) en een kiosk. Even na het station komt u langs een cafetaria, zondag gesloten. Na ca. 11 km in Nieuw en St Joosland een café-restaurant, zondag dicht, overigens hele dag open. In het centrum van Arnemuiden café 'De Krab', open dinsdag t/m vrijdag van 16.00 tot 23.00 uur en zaterdag van 11.30 tot 23.30 uur en restaurant 'New Garden', open maandag t/m donderdag van 16.00 tot 22.00 uur en vrijdag t/m zondag van 12.00 tot 22.00 uur.

Openbaar vervoer tussen wandeltocht en station

U kunt de route na ca. 11 km in Nieuw en St Joosland afbreken en een Treintaxi bellen die u naar station Middelburg brengt, tel. 0900-873468294. Vanuit Middelburg vertrekken de treinen naar Roosendaal 2x per uur, om '32 en '58.

Treinreis terug

Volgens de dienstregeling 2000-2001 vertrekt er vanaf station Arnemuiden elke dag 1 x per uur om v02 een trein in de richting van Roosendaal. Voor nadere inlichtingen over de dienstregeling kunt u bellen met OV Reisinformatie, 0900-9292 (75 cent per minuut) of kijk op internet: www.9292ov.nl.

Routebeschrijving van de wandeltocht

U verlaat het station door de hoofdingang en gaat linksaf. Op de hoek weer linksaf, Veerhavenweg. Ongeveer 50 meter voor een chauffeurscafetaria oversteken, onder een slagboom door. Hier linksaf en de Kasseienweg aflopen. Een voorrangsweg oversteken en rechtsaf over een fietspad, Poortersweg. Na het viaduct neemt u de eerste weg rechtsaf, Oostelijke Bermweg. Op de eerste splitsing rechts aanhouden.

U passeert de Havenweg en gaat even verder schuin rechts omhoog. Na 200 meter komt u op een fietspad, buitendijks langs de Schelde.

(1) Westerschelde

De schepen komen hier heel dicht langs de dijk. Ze zijn onderweg van of naar de havens van Antwerpen, Gent of Vlissingen. De vaargeul ligt slechts 50 meter uit de kust en is daar direct al ca. 25 meter diep. Ook de activiteiten van de loodsbootjes zijn goed te volgen. De zeeschepen die op de rede voor anker liggen, draaien om hun ankerketting mee met het opkomende en afgaande water. Tussen de stenen van de glooiing groeien planten die van zout water houden, zoals hertshoornweegbree en zeealsem. Aan de overkant van de Schelde ziet u Breskens en, als een oosterse stad, het industriegebied van Terneuzen.

Honderd meter na een uitwateringsluis linksaf, een betonnen trap op en af en een asfaltweg aflopen. Op een T-splitsing gaat u linksaf, Zuidwateringstraat. Neem de eerste weg rechtsaf, Barentsweg. Na ca. 200 meter linksaf, een graspad dat afgesloten is met een houten slagboom.

(2) Rammekenshoek

Dit is een van de vier plaatsen waar de geallieerden in 1944 op Walcheren de zeedijk bombardeerden om het eiland onder water te zetten. Het doel was de Duitse troepen tot overgave te dwingen, door verkeer op het eiland onmogelijk te maken. De slag om Walcheren is bijzonder heftig geweest. Antwerpen was al bevrijd, maar de geallieerden konden de Schelde niet gebruiken om hun troepen te bevoorraden zolang Walcheren nog bezet was. De opzet lukte, maar het duurde nadien meer dan een jaar om het eiland weer droog te krijgen. Door het in- en uitstromende zeewater ontstond een krekensstelsel waarvan de Rammekenskreek het restant is. In maart 1946 werd het dijkgat gedicht en werd een nieuwe dijk om het gat aangelegd. Rondom de krekens is men in 1954 begonnen met bosaanplant. Lange tijd was het gebied niet toegankelijk, maar sinds 1994 heeft Staatsbosbeheer het gebied opengesteld.

Dit pad blijft u volgen. Na enige tijd komt van links een schelpenpad. U blijft hier rechtdoor gaan, nu op een schelpenpad. Na passage van een stukje bos komt u bij een asfaltweggetje voor een betonnen trap. U gaat linksaf door een klaphek, rechtsaf omhoog en u volgt de kruin van de dijk.

(3) Fort Rammekens

Dit bastionvormig fort werd in 1547 door de Italiaanse vestingbouwer Donato de Boni gebouwd in opdracht van Maria van Hongarije, landvoogdes van de Nederlanden, en is het oudst bewaarde fort in z'n soort in Noordwest-Europa. Alle schepen naar Middelburg, maar ook naar de rijke Vlaamse steden kwamen hier langs. Het fort lag toen deels buitendijks en was van zeer groot strategisch belang. Van hieruit kon de scheepvaart op de Schelde worden beheerst. De oorspronkelijke bouwstijl is aan de buitenkant goeddeels bewaard gebleven, de binnenplaats is in de tijd van Napoleon aanzienlijk veranderd. Vroegere geschutspoorten werden dichtgemetseld en er verrezen nieuwe kazematten. Staatsbosbeheer heeft de gracht rondom het fort in 1979 opnieuw laten uitgraven, zodat de vesting als vanouds weer in het water ligt. Het fort is van april tot eind oktober te bezichtigen van dinsdag t/m zondag van 13.00 tot 17.00 uur.

Na het passeren van fort Rammekens en een hek komt u op een viersprong. Hier gaat u rechtsaf en direct weer linksaf, een asfaltpad dat buitendijks langs de schorren loopt. Bij ANWB-wegwijzer 17247 gaat u rechtdoor. Voorzichtig oversteken, hier wordt hard gereden. U loopt de Koedijk in. Na 50 meter is er een overstapje, zodat u over de grasdijk kunt lopen. Aan het eind van de grasdijk is rechts weer een overstapje. Rechtdoor over de Krukweg en door een tunnel. Na de tunnel blijft u de weg rechtdoor volgen.

(4) Oud en nieuw land

Aan de oostelijke kant van de Koedijk ligt het nieuwe land van Walcheren, aan de westkant het oude. U ziet hier dat het nieuwe land hoger ligt dan het oude. De onderliggende veenlagen zijn daar namelijk door de druk van het bovenliggende kleipakket en de ontwatering in de loop der eeuwen al meer ingeklonken.

Bij ANWB-wegwijzer 17242 rechtdoor blijven lopen, Koedijk. Na 300 meter loopt u over een dijk in de richting van een witte molen. Na de molen neemt u de klinkerweg rechtdoor langs de bebouwing. Op een splitsing gaat u linksaf omhoog en blijft u op de dijk lopen. Ga op een kruising linksaf, Veerstraat en na 50 meter weer linksaf, Nieuwlandseweg. Viaduct onderdoor gaan en neem de eerste weg rechtsaf.

Na 50 meter gaat u op een T-splitsing linksaf de ventweg in, Nieuwlandseweg. Neem de eerste weg rechtsaf, Zaagmolendijk. Na 100 meter rechtsaf, een graspad. Ga dan achter de boerderij 'Nieuw Kanaalzicht' langs en direct rechtsaf. Loop langs

het einde van het kanaal en direct linksaf langs de haven. Bij het einde van de haven rechts aanhouden en de dijk op. Boven is er een overstap. U moet nu 2,5 km over de dijk blijven lopen.

(5) Arne

Deze dijk volgt ongeveer de loop van de vroegere zeearm de Lemmer die het oude Walcheren van de slikken van Nieuw en St. Joosland scheidde. Hierlangs voeren de zeilschepen naar de monding van de Arne en zo verder over de Arne - het kanaal dat nu bij het eilandje naar het noorden aftakt is daar een overblijfsel van - landinwaarts naar Middelburg. Het oorspronkelijke Arnemuiden lag in de hoek, op de rechteroever; muiden betekent monding.

Vlak voor de volkstuintjes is er rechts weer een overstap. Loop naar de veldweg, 15 meter, en hier linksaf. Bij de rotonde gaat u linksaf het water over. (Hier verlaat u de route naar Veere en de Veerse Dam.) Direct hierna linksaf, Arnestraat. Na een bocht naar rechts komt u bij de Zuidwal. Nu even rechts en direct linksaf. U passeert de Markt en loopt de Noordstraat in. Even verder linksaf, Lionstraat. Voor de trappen van de Burg. Hackstraat gaat u rechtsaf. Aan het eind linksaf en na 75 meter rechtsaf en u ziet het witte stationsgebouw van Arnemuiden.

(6) Arnemuiden

Het dorp is ooit een versterkte stad met bastions geweest. Dat is aan het stervormige stratenpatroon nog te zien. Later werd het een belangrijke vissersplaats. Na de afsluiting van het Veerse gat heeft de vloot Vlissingen en Colijnsplaat als thuishaven moeten kiezen. Beroemd is het liedje over de klok van Arnemuiden. Interessanter is de 'getijdenklok' in de gevel van de kerk, die het heersende getij op elk moment van de dag aangeeft.

Stichting Voetpaden Walcheren

Op Walcheren kun je heerlijk wandelen: over het strand, over de duinpaden en door het noordelijke bos- en duingebied 'de Manteling', waar nog diverse landgoederen liggen. Deze gebieden liggen allemaal langs de kust. Door het binnenland zijn geen onverharde paden meer: het schiereiland Walcheren is na de inundatie van 1944 geheel opnieuw verkaveld en voetpaden werden wegen voor alle verkeer. Daarom besloot een kleine groep vrijwilligers in 1996 zich in te zetten voor meer interessante 'voetpaden van de weg af' over het hele eiland.

De eerste route die met medewerking van een aantal betrokken boeren in 1998 is gerealiseerd, is 'De Reede van Middelburg', langs de oostkant van het eiland. Er stroomt geen water meer tussen Walcheren en Zuid-Beveland, maar de wandelaar vindt er nu een wandelroute met een grote natuur- en cultuurhistorische waarde. De totale lengte is 29 km: van het NS-station van Vlissingen, door het krekengebied van fort Rammekens naar Arnemuiden. En verder, naar het prachtige stadje Veere

en langs het meer naar de Veerse gatdam. Daar sluit deze 'Walcherse Wandeling I' aan op de LAW 5-1, het Deltapad dat langs de Noordzeekust loopt, waardoor het nu mogelijk is het hele schiereiland rond te lopen over ongebaande wegen.

De Brochure Walcherse Wandelingen I: 'De Reede van Middelburg' is verkrijgbaar bij de VVV en de boekhandel. Hij bestaat uit een topografische kaart met beschrijving van beziens- en wetenswaardigheden.

Op dit moment is de Stichting Voetpaden Walcheren druk bezig nieuwe routes te ontwerpen.

Zij wenst u alvast een prettige wandeling!

Wandelplatform-LAW

Op deze wandeling heeft u kennis gemaakt met een stukje Lange-Afstand-Wandelpad (LAW). In ons land zijn circa 35 LAW's, in lengte variërend van 80 tot 400 km, beschreven en gemarkeerd. Alle activiteiten op het gebied van LAW's in Nederland worden gecoördineerd door het Wandelplatform-LAW. Daarnaast behartigt het platform de belangen van alle recreatieve wandelaars in Nederland. Binnen deze stichting werken vijftien organisaties samen. Wilt u meer informatie over LAW's of heeft u opmerkingen over deze wandeltocht, schrijft u dan naar: Wandelplatform-LAW, Postbus 846, 3800 AV Amersfoort

NS-wandeltochten

De serie NS-wandeltochten bestaat uit 46 wandelingen verspreid over Nederland, waaronder een aantal tweedaagse wandeltochten. De onderstaande lijst geeft u een indruk van de mogelijkheden in Zuidwest-Nederland, wijzigingen voorbehouden. Meer informatie over deze en andere wandelingen vindt u in Er-op-Uit!, te koop aan een NS-loket, bij de ANWB, de VVV, op het postkantoor en in de boekhandel.

dagtochten	beginstation	lengte
Bieslandse Bos	Delft	7 km
Hollandse Biesbos	Dordrecht	16 km
Hollandse Kade	Woerden	12 of 17 km
Linge	Leerdam	16 km
Meijendel	Den Haag Centraal	12 km
Tiendweg	Gouda	14 km
Vlietlanden	Delft-Zuid	15 km
Wiericke	Bodegraven	11, 15 of 18 km

Uitgave april 2001